

МЕТОДОЛОГІЯ. ІСТОРІОГРАФІЯ. ДЖЕРЕЛОЗНАВСТВО

DOI: <https://doi.org/10.15407/uhj2020.03.163>
УДК: 930.1:94(477.83/.86)«1914–1919»

Олександр Реєнт

доктор історичних наук, професор,
член-кореспондент НАН України,
завідувач відділу історії України XIX – початку XX ст.,
заступник директора з наукової роботи,
Інститут історії України НАН України
(Київ, Україна), Reent.O.P@nas.gov.ua
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-5141-7445>

Володимир Великочий

доктор історичних наук, професор,
професор кафедри історіографії і джерелознавства,
декан факультету туризму,
Прикарпатський національний університет ім. В. Стефаника
(Івано-Франківськ, Україна), volodymyr.velykochoy@pnu.edu.ua
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-6926-1474>

Діяльність національних міжпартійних політичних об'єднань Східної Галичини як перший етап Української революції 1914–1923 рр.: історіографічні концепти

Анотація. **Мета дослідження** – аналіз та узагальнення основних тенденцій висвітлення та розгляду діяльності національних міжпартійних політичних об'єднань Східної Галичини в період 1914–1917 рр. в українській історіографії. Окреслення оновленої парадигми розгляду цього процесу як першого етапу Української революції 1914–1923 рр. **Методологію праці** становить комплекс наукових принципів, загальнонаукових і спеціальних історичних, історіографічних методів. Використовується також міждисциплінарний та комплексний підходи до історичного й історіографічного дискурсу навколо проблеми бачення основних завдань, місця, ролі, діяльності, значення національних міжпартійних політичних об'єднань Східної Галичини у вказаному хронотопі. **Наукова новизна.** Наголошується на потребі перегляду підходу до проблеми як винятково такої, що була складовою лише суспільно-політичних процесів у краї у часи Першої світової війни. Уводиться в науковий обіг теза про потребу перегляду хронологічних рамок Української революції як складової Великої східноєвропейської або геополітичної революції у Центрально-Східній Європі 1914–1923 рр. Таким чином ставиться проблема потреби формування нового історіографічного концепту Української революції 1914–1923 рр. **Висновки.** Аргументується теза про потребу створення нового конструкту національної історії Української революції початку XX ст., а не такої, що виникла та стала продовженням революції в Росії 1917–1921 рр. У рамках цього конструкту і слід розглядати діяльність партійно-політичних об'єднань на Східній Галичині як одну зі складових суспільно-політичних процесів упродовж першого етапу Української революції 1914–1923 рр. Актуалізується проблема потреби формування нового історіографічного концепту Української революції 1914–1923 рр. і конструювання нової історіографічної парадигми її розгляду.

Ключові слова: історіографічний концепт, Українська революція 1914–1923 рр., міжпартійні політичні об'єднання, Східна Галичина.

У національній історіографії Української революції початку ХХ ст. особливої актуальності набуває питання хронології. Ця проблема заслуговує на окремий історіографічний аналіз. Тут лише зазначимо, що до 100-річчя Західноукраїнської Народної Республіки було опубліковано ряд праць, присвячених цій проблемі¹.

Одним із важливих аспектів хронологічних рамок Української революції є проблема змісту її першого етапу: 1914–1917 рр. На нашу думку, він включає не лише військові, військово-політичні, міжнародні, але насамперед суспільно-політичні процеси, що мали місце на українських землях періоду Першої світової війни. У цьому контексті саме утворення та діяльність міжпартійних політичних об'єднань усеукраїнського характеру якраз і може бути потрактоване як таке, що було спрямоване на здобуття національного ідеалу у ході Української революції – національної державності. Особливо примітні такі об'єднання, як Головна українська рада у Львові, Загальна українська рада у Відні, Союз визволення України та Українська парламентарна репрезентація. Через програмні цілі й завдання цих об'єднань, їх діяльність чи не найкраще простежується еволюція ідей національно-державного відродження українства на початку ХХ ст., його форм і територіально-державних моделей. Суспільно-політичні процеси періоду Першої світової війни на українських землях, особливо Східної Галичини, Буковини, Закарпаття, ставши складовою подій загальноукраїнського масштабу, наповнили реальним змістом саму Українську революцію на її початковому етапі. Вона ж, своєю чергою, стала частиною Великої східноєвропейської², або геополітичної³ революції у Центрально-Східній Європі 1914–1923 рр.

Із вибухом Першої світової війни українська партійно-політична система Галичини зазнала якісних трансформацій, головний зміст яких полягав у згортанні діяльності крайових партійних структур та виникненні міжпартійних об'єднань. Вивчення цієї проблеми розпочалося за «гарячими слідами», а за міжвоєнного періоду у вигляді документально-мемуарних праць було закладено її емпіричну базу, що почала розширюватися вітчизняними істориками лише з середини 1990-х рр. Зокрема вже у статтях мемуарного й історико-політологічного характеру М.Лозинського, В.Темницького зроблено перший системний виклад виникнення та діяльності Головної української ради (ГУР) у Львові⁴ та Загальної української ради (ЗУР) у Відні⁵. Оминаючи гострі кути партійно-політичних суперечностей, автори подали стислу ретроспективу процесу створення та різнобічної роботи цих інституцій, їх партійно-особовий склад тощо. Так було закладено домінуючу й до сьогодні традицію щодо визначення суті, характеру діяльності, значення ГУР і ЗУР на основі ними ж виданих програмових документів – маніфестів, звернень, заяв тощо.

Такі підходи притаманні й першій, умовно кажучи, «комплексній» публікації С.Барана про організаційно-ідеологічне становлення та діяльність

¹ Реснт О., Великочий В. Національно-демократична революція на західноукраїнських землях 1914–1923: до проблеми концепту // Краєзнавство. – 2018. – №3. – С.40–50; Великочий В. Національно-демократична революція на західноукраїнських землях (1914–1923 рр.): до проблеми хронології // Карпатський край: Наукові студії з історії, культури і туризму. – Вип.1-2 (10-11). – Івано-Франківськ, 2018. – С.18–30; Реснт О., Великочий В. Державотворчі процеси на західноукраїнських землях крізь призму національно-демократичної революції 1914–1923 рр. // Український історичний журнал. – 2019. – №1. – С.166–180.

² Великочий В. Велика східноєвропейська революція, Перша світова війна і Галичина (Українська історіографія суспільно-політичних процесів: Бібліографія). – Івано-Франківськ, 2014. – 180 с.

³ Корнат М. Від війни між імперіями до геополітичної революції у Центрально-Східній Європі // Український історичний журнал. – 2019. – №2. – С.172–188.

⁴ Лозинський М. Українська головна рада // Пам'яткова книжка Союзу визволення України і календар на 1917 р. – Відень, 1917. – С.175–177.

⁵ Темницький В. Загальна українська рада // Там само. – С.356–364.

громадсько-політичних організацій українців у Відні під час російської окупації Галичини 1914–1915 рр.⁶ Виходячи з позицій націонал-демократів, автор у проблемно-хронологічному порядку розкрив виникнення й діяльність ГУР, ЗУР, Союзу визволення України (СВУ), відносили з ними Народного комітету УНДП, Української парламентської репрезентації (УПР), Української бойової управи (УБР), а також економічних і культурницьких товариств, об'єднань інтелігенції тощо, схарактеризував особовий та партійний склад, здобутки їх діяльності в різних сферах. Цим самим окреслювалася загальна палітра громадсько-політичного руху українців Галичини без занурення у складні відносини між її елементами.

Не уникнув цього і К.Левицький. Вплив цієї праці на українську історіографію годі переоцінити, тож стверджуємо: якби з багатьох узагальнюючих праць із політичної історії, що з'явилися у другій половині 1990-х рр., не говорячи вже про суто компілятивні студії попередніх періодів, виокремити матеріал, викладений у книзі К.Левицького, то в їх змісті мало що залишилося б. Масштабну і складну панораму розгортання національно-політичного руху галицьких українців автор відтворював на тлі кардинальних зрушень в Європі у час Першої світової війни. Попри недосконалість і дискусійність запропонованої ним періодизації, слід визнати її науково-теоретичну цінність. Вона полягає насамперед у визначенні пріоритетів та динаміки національно-політичного поступу українства, який з «орієнтаційної й оборонної» діяльності у другій половині 1914 р. змінюється на «організаційну та пропагандистську» в 1915 р. При цьому орієнтація на зовнішню допомогу – Відень – ніколи не ставилася під сумнів.

Розкриваючи своє «націонал-демократичне» бачення інституціоналізації українського політичного руху, К.Левицький мимоволі або свідомо показав його беззастережний зв'язок (чи то пак залежність) від урядових австрійських чинників. Утім такий погляд зовсім не суперечить національній зорієнтованості автора, який щиро вірив у правильність обраного шляху здобуття прав і можливостей самостійного розвитку українства. Написаний у дусі позитивізму, твір містить тексти численних оригінальних документів, що робить їх доступними ширшому колу дослідників⁷.

Історики міжвоєнного періоду, уважаємо, не просунулися далі К.Левицького у висвітленні зазначеної проблематики. В окремих науково-популярних публікаціях та «причинкових» студіях вони зверталися до неї переважно з проекцією на тогочасні нагальні питання суспільно-політичного становища краю. Показово тут є навіть «Велика історія України», де, згадавши про факт виникнення ГУР як представниці всіх українських партій та угруповань, М.Голубець зосередив увагу на відносинах між нею й урядовими чинниками з приводу поділу Галичини, чим явно спростив складну палітру суспільно-політичних завдань і діяльності цієї інституції⁸.

Не виявило особливого ентузіазму у вивченні цієї проблематики й українське зарубіжжя. Заслужують на увагу написані у схожому структурно-змістовому відношенні стаття та «причинковий» розділ, що належать М.Лозинському і з'явилися 1921 й 1922 рр. Зазначені в назвах питання автор (до речі, одним із перших) аналізував через порівняння з визвольними перспективами різних народів Австрії. Дійшовши висновку про «найгірше положення» галицьких українців, він обстоював

⁶ Баран С. Австрійські українці на военній еміграції у Відні в рр. 1914/5 // Ілюстрований народний календар товариства «Просвіта» з терміном на переступний рік 1916: Річник: XXXIX. – Відень, 1916. – С.164–175.

⁷ Левицький К. Історія визвольних змагань галицьких українців з часу світової війни 1914–1918. – Ч.1. – Л., 1928. – 288 с.; Ч.2. – Л., 1929. – 207 с.; Ч.3. – Л., 1929. – 277 с.

⁸ Велика історія України: У 2 т. / Передм. д-ра І.Крип'якевича; зладив М.Голубець. – Т.2. – К., 1993. – 400 с.

думку, що їх «австрофільсько-германофільська» орієнтація була вимушеною, але за тих умов єдино правильною. М.Лозинський зумів детермінувати й показати взаємозалежність між діями галицьких національно-політичних угруповань (ГУР, ЗУР, УПР, СВУ та ін.), змінами в міжнародній ситуації (Брестський договір, політика Антанти і Троїстого союзу) та розгортанням державно-політичних процесів на Наддніпрянщині (Центральна Рада, гетьманат П.Скоропадського). При цьому залишилися «непоміченими» політичні вподобання самого націонал-демократа М.Лозинського⁹.

Особливе зацікавлення у плані порівняння історіографічних джерел викликають синтетики історії України та спеціальні узагальнюючі дослідження про національні суспільно-політичні рухи й політичні партії ХХ ст., що з'явилися в українському зарубіжжі після Другої світової війни та в Україні з 1990-х рр. Так, відомі репрезентаційні праці Д.Дорошенка, Т.Гунчака, І.Нагаєвського, В.Вериги, П.Феденка¹⁰, попри відмінності, пов'язані з хронологічними межами, змістовим аналізом подій та іншими аспектами, мають чимало спільного у висвітленні окресленого кола питань. Виникнення й діяльність ГУР, ЗУР, УПР подавалися не як вузлові, визначальні аспекти суспільного розвитку галицького українства в роки Першої світової війни, а радше як чинники, покликані сприяти розв'язанню «більш значущих» проблем: формування легіону УСС, поділ Галичини, регулювання відносин з урядовими колами тощо. Таким чином, партійно-політичні процеси відходять на «другий план» і часто лише «вкраплюються» у загальне полотно висвітлення воєнної епопеї. Характеристика інституціональних структур національно-політичного руху зводиться до формальної фіксації часу їх виникнення, особового складу, ідейної платформи тощо. Це призводить до неадекватно спрощеного трактування окремих аспектів національно-політичного руху (типово: «ЗУР виникла внаслідок розширення ГУР»).

Новочасна література рельєфніше відображає еволюцію наукового осмислення суспільно-політичного руху в Україні за періоду Першої світової війни. Аналіз помітніших здобутків із цієї доволі розлогої групи праць¹¹ спонукає до таких висновків. По-перше, дедалі більше посилюється увага до тогочасних національно-політичних процесів, їх інституціональні та ідеологічні аспекти стають предметом окремого спеціального дослідження й уже не розглядаються як «другорядні сюжети». По-друге, поглиблюється тенденція щодо комплексного, паралельного, а отже порівняльного висвітлення динаміки розгортання національного руху у Східній («підросійській») та Західній («підавстрійській») частинах України.

За вихідний критерій аналізу і градації часто береться орієнтаційний принцип – підтримка «своїх» імперій у війні. Він дозволяє визначати магістральні напрями розвитку, однак часто призводить до абсолютизації відмінностей, навіть протиставлення українського громадсько-політичного життя на Галичині та Наддніпрянщині. У такому ключі можна ставити питання про виправданість назви підрозділу «Розкол національно свідомого українства» в репрезентативному

⁹ Лозинський М. Українське представництво в Австрії // З великого часу: український альманах. – К.; Відень; Л., 1921. – С.304–324; Його ж. Галичина в рр. 1918–1920. – Нью-Йорк, 1970. – 228 с.

¹⁰ Дорошенко Д. Історія України 1917–1923 рр. – Т.1: Доба Центральної Ради. – Ужгород, 1932. – 437 с. (Нью-Йорк, 1954. – 464 с.); Гунчак Т. Україна: перша половина ХХ ст.: нариси політичної історії. – К., 1993. – 288 с.; Верига В. Визвольні змагання в Україні: 1913–1923: У 2 т. – Т.2. – Л., 1998. – 503 с.; Нагаєвський І. Історія Української держави двадцятого століття. – К., 1993. – 413 с.; Феденко П. Український рух у 20 ст. – Лондон, 1959. – 259 с.

¹¹ Сарбей В.Г. Національне відродження України. – К., 1999. – 335 с.; Новітня історія України (1900–2000) / О.Г.Слюсаренко, В.І.Гусев, В.М.Литвин [та ін.]. – 2-ге вид. – К., 2002. – 719 с.; Грицак Я. Нарис історії України: Формування модерної української нації ХІХ–ХХ ст. – К., 1996. – 360 с.; Історія України: нове бачення: У 2 т. – Т.2 / В.Ф.Верстюк, О.В.Гарань, В.М.Даниленко [та ін.]. – К., 1996. – 546 с.

академічному виданні, яке в концентрованій формі відображає його національно-політичне становище у часи Великої війни¹². Вияв прагнення до уніфікації «підімперських» умов розвитку українських політичних партій породжує необґрунтовані твердження, нібито вони діяли «в умовах заборони й переслідування з боку центральних властей і місцевої адміністрації» – як в австро-угорській, так і в російській частинах України¹³.

У сучасній історіографії залишається дискусійним концептуально важливе питання про впливи та наслідки Першої світової війни для розгортання українського національного руху. Одна група дослідників в історичних синтезах, монографіях, статтях проводить думку, що він «однозначно втрачав від світової війни», адже проти нього посилювали репресії обидві ворогуючі коаліції. У такому ключі стверджується, що війна не лише призупинила просування українців до норм європейського життя та створення власної держави, а й відкинула їх далеко назад¹⁴. (Подібну позицію свого часу обстоював В.Липинський). Інша група фахівців доводить, що за несприятливих воєнних умов український рух зростав і ґартувався, перетворюючись на реальний фактор європейської політики, з яким мали рахуватися різні державні суб'єкти¹⁵. Вони вважають, що війна стала найвагомим чинником розгортання російської революції, отже й українських визвольних змагань – одного з ключових етапів формування і кристалізації української нації¹⁶. Подані тут поларні думки не можуть відобразити всієї складності, багатогранності, суперечності цієї проблеми, яка потребує спеціального вивчення.

Виокремлюємо доволі велику групу колективних та індивідуальних досліджень у вигляді історичних нарисів, монографій, навчальних посібників, присвячених розвитку національного суспільного руху в ХІХ–ХХ ст. в Україні¹⁷, зокрема й на Галичині¹⁸. З одного боку, такі історіографічні джерела, порівняно з попередньою групою, чіткіше, рельєфніше засвідчують роль і місце суспільного руху галицьких українців за воєнно-революційної доби в політичній історії України ХХ ст., у концентрованому вигляді передають його вузлові характеристики. З іншого боку, розгляд інституціонального та ідеологічного становлення різних політичних структур за проблемно-хронологічним принципом часто витісняє аналітику, надаючи таким працям «довідниково-узагальнюючого» характеру, що подекуди виправдано для видань дидактичного спрямування.

У такому розрізі проступають ще два явища, які більш чи менш виразно проглядаються на різних етапах сучасного історіографічного процесу. Перше стосується публікацій, наукових за формою і стилем викладу, але описових за змістом. Вони частіше зустрічаються у спеціалізовано-тематичних збірниках та матеріалах конференцій. Їх автори зазвичай спираються на творчий здобуток попередників з актуальних проблем суспільно-політичного розвитку досліджуваної теми, що

¹² Сарбей В.Г. Національне відродження України. – С.298–302.

¹³ Новітня історія України (1900–2000). – С.132–133.

¹⁴ Історія України: нове бачення. – Т.2; Лисенко О. Вплив Першої світової на хід модернізації української нації // Проблеми історії України ХІХ – початку ХХ ст. – Вип.4. – К., 2002. – С.12–22.

¹⁵ Ресніт О.П., Янишин Б.М. Україна в період Першої світової війни: історіографічний аналіз // Український історичний журнал. – 2004. – №4. – С.27.

¹⁶ Терещенко Ю.І., Гнатюк С.Л. Проблеми історії України ХІХ – початку ХХ ст., вип.І–ІV // Там само. – 2003. – №4. – С.144–145.

¹⁷ Кондратюк К. Нариси історії українського національно-визвольного руху ХІХ ст. – Тернопіль, 1993. – 99 с.; Нариси з історії українського національного руху / Відп. ред. В.Г.Сарбей. – К., 1994. – 190 с.

¹⁸ Кузутяк М. Галичина: сторінки історії: нарис суспільно-політичного руху (ХІХ ст. – 1939). – Івано-Франківськ, 1993. – 200 с.; Васюта І.К. Національно-визвольний рух у Західній Україні (1918–1939 рр.) // Український історичний журнал. – 2001. – №5. – С.22–42.

не може не позначатися на формулюванні новаторських положень і висновків¹⁹. Важко однозначно оцінити й інше явище, пов'язане з висвітленням військовими істориками взаємозалежності суспільно-політичних процесів на Галичині з бойовими діями в Україні за Першої світової війни²⁰. Типовим у цьому відношенні стало, наприклад, пояснення мотивів створення й завдань українських політичних структур на Галичині (ГУР, СВУ, ЗУР) головно потребою захисту національних інтересів українського народу в умовах війни²¹, хоча насправді ця проблема значно складніша та багатогранніша.

У сучасній історіографії фактично немає послідовників висвітлення цієї тематики в руслі таких полярних течій, як радянська чи націоналістична. Радянські автори часто відступали від норм наукового стилю, послуговуючись арсеналом негативно забарвленої лексики на кшталт «буржуазні націоналісти», «агенти (шпигуни) іноземних розвідок», «мародери», «злочинці» й т. ін.²² Політичні партії галицьких українців, як і їх національні репрезентації – ГУР, ЗУР, звинувачувалися за «австро-фільство», але трактувалися в різних тонах: від відверто ворожих, агресивних (як-от «прислужники австро-німецького імперіалізму», «запроданці інтересів народу») ²³, до стриманіших, поміркованіших («угодовські») ²⁴. Водночас слід визнати, що такі провідні радянські фахівці з історії Галичини, як В.Осечинський, І.Компанієць і чимало інших, мали достатньо глибокі уявлення про суспільно-політичну ситуацію у краї за воєнно-революційного періоду 1914–1919 рр., тож у цьому сенсі немає підстав закидати їм «необізнаність», як це роблять деякі сучасні автори. Інша річ, як вони використовували історичний матеріал і як конструювали історичні процеси, виходячи з марксистсько-ленінського концепту «класової боротьби» та ідеології «пролетарського інтернаціоналізму» (читай: російського шовінізму).

Націоналістичній течії історіографії, яку в українському зарубіжжі виразно представляє П.Мірчук, притаманне скептичне ставлення до різних зовнішніх орієнтацій та визнання за єдино правильні лише державотворчі процеси, що спиралися на «власні сили», зокрема УСС. Таким чином, хоча й не відкрито, але фактично засуджувався «шлях легалізму» діячів із середовища ГУР, СВУ та подекуди ЗУНР загалом²⁵.

Нині маємо відносно небагато спеціальних наукових публікацій, присвячених вивченню феноменів національних політичних об'єднань українців Галичини періоду Першої світової війни. Однак, зважаючи на ґрунтовну джерельну базу, досить високий рівень теоретичних узагальнень та, зрештою, комплексний характер студій можемо стверджувати, що порушена проблема достатньо розроблена у сучасній вітчизняній історіографії. Це підтверджують здобутки В.Ковальчука,

¹⁹ Брицький П. Ставлення українських політичних партій до Першої світової війни // Перша світова війна та історичні долі народів Центральної та Східної Європи: Мат. міжнар. наук. конф., присв. 80-річчю Буковинського народного віча (Чернівці, 22–24 вересня 1998 р.). – Чернівці, 2000. – С.128–132; Коцур А. Українська ідея в роки Першої світової війни // Там само. – С.110–112; Малик Я. Політичні партії в боротьбі за державність на західноукраїнських землях у 1917–1919 рр. // Українська державність: історія і сучасність: Мат. наук. конф., січень 1993 р. – К., 1993. – С.224–227.

²⁰ Волковинський В.М. Бойові дії на українських землях у роки Першої світової війни // Український історичний журнал. – 2004. – №4. – С.38–58.

²¹ Там само. – С.41.

²² Осечинський В. Галичина під гнітом Австро-Угорщини в епоху імперіалізму. – Л., 1954. – С.136–145; Компанієць І.І. Становище і боротьба трудящих мас Галичини, Буковини і Закарпаття на початку ХХ ст. (1900–1919 рр.). – К., 1960. – С.187–195.

²³ Там само.

²⁴ Торжество історичної справедливості. – Л., 1968. – С.295–303.

²⁵ Мірчук П. Українська державність 1917–1920. – Філадельфія, 1967. – С.271–319.

І.Михальського, П.Лепісевича, І.Патера, В.Расевича, У.Уської та інших фахівців, які активно ретранслявали творчий доробок своїх попередників. Така оцінка не означає відсутності вузьких місць і перспектив подальшого вивчення вказаних національно-політичних процесів, що зумовлюється та присутністю двох різних – інтеграційної й дезінтеграційної – магістральних ліній їх висвітлення.

Своєрідне місце в історіографії партійно-політичного життя українців Галичини зазначеного періоду посідають праці середини 1990-х рр. Вони відображають трансформації її пострадянського становлення, коли відмова від старих ідеологем супроводжувалася ідеалізацією і глорифікацією історії українських політичних чинників із наголосом на їхній боротьбі за національно-державну незалежність. Вироблені за міжвоєнного періоду на Галичині та в еміграції підходи і схеми їх вивчення намагалися наповнити й удосконалити завдяки залученню нових джерельних (архівних) матеріалів.

Із таких позицій В.Ковальчук розглядав процес формування української партійної системи на Галичині в 1890–1916 рр. з однією центристською (УНДП) та двома опозиційними до неї (РУРП, УСДП) партіями. Дослідник, зокрема, розкрив їх організаційні структури, політичні програми, соціальну базу, арсенал форм і методів боротьби тощо. Водночас важко погодитися з визначенням верхньої межі хронологічних рамок праці революційними подіями 1917 р., хоча це змушувало автора відстежувати політичні трансформаційні зміни, яких зазнало українство Галичини на початковому етапі війни²⁶.

Праця І.Михальського може претендувати на одне з перших спеціальних досліджень з історії українських політичних партій і рухів у роки війни (до лютого 1917 р.) у межах Російської та Австро-Угорської імперій. Студія відзначається наполегливою гіперболізацією національної зорієнтованості їх діяльності задля доведення спрямованості винятково на створення української державності. Із таких позицій розглядалися й ГУР, ЗУР, СВУ тощо²⁷.

І.Патер – один із перших сучасних фахівців, який, виокремивши Загальну українську раду (ЗУР) зі всього спектра суспільного-політичного життя, вважаємо, найбільш цілісно показав її виникнення, ідейно-організаційну еволюцію, узагальнив головні напрями діяльності та здобутки²⁸. До цієї проблеми дослідник звертався й у контексті відносин між ЗУР і СВУ²⁹. В обох випадках проводиться думка, що ЗУР репрезентувала національні змагання галицьких українців у період Першої світової війни та рішуче відстоювала державницькі й соборницькі устремління українського народу. Однак зовнішні перешкоди і внутрішня опозиція завадили втіленню у життя цих намірів, що призвело до її кризи, а потім і самоліквідації.

Схожа концептуальна лінія проводиться в дисертаційній праці П.Лепісевича (що відображає вже її назва). Автор детально у проблемно-хронологічному порядку розкрив комплекс питань щодо ідеології, організаційного становлення та діяльності ГУР і ЗУР, а також пов'язані з цим внутрішні суперечності. Однак головні мотиви й характеристики цих процесів виводяться передусім із проголошуваних

²⁶ Ковальчук В.Б. Ідея державності та національної незалежності у діяльності українських партій Східної Галичини кінця ХІХ – початку ХХ ст. (історико-політологічний аспект): Автореф. дис. ... канд. політ. наук. – Л., 1996. – 21 с.

²⁷ Михальський І.С. Український національно-визвольний рух і розвиток ідеї української державності в роки Першої світової війни (1914 – лютий 1917 рр.): Автореф. дис. ... канд. іст. наук. – К., 1995. – 20 с.

²⁸ Патер І. Загальна українська рада: проблема консолідації національно-демократичних сил // Україна: культурна спадщина, національна свідомість, державність: Зб. на пошану проф. Юрія Сливки. – Вип.7. – Л., 2000. – С.256–259.

²⁹ Патер І. Союз визволення України. – Л., 2000. – 346 с.

ними програмних документів, а не із суперечливих реалій політичного життя. Принагідно зазначимо, що з огляду на предмет дослідження не зовсім виправданим, на наш погляд, стало винесення в окремий підрозділ проблеми діяльності СВУ, що дублюється з уже наявними спеціальними розвідками про цю інституцію. Уважаємо, що авторові варто було б переконливіше пояснити ряд принципових моментів, як, наприклад, зв'язок генези ГУР із першими загальними виборами до австрійського парламенту 1907 р. Дискусійним виглядає й визначення історичного значення ГУР як «першого кроку» до консолідації національно-демократичних сил, що спонукає до думки про «заздалегідь передбачуване» її перетворення на ЗУР «зادля реалізації ідеї соборності», хоча насправді всі трансформаційні політичні процеси були пов'язані насамперед зі внутрішніми партійними суперечностями. Поставивши питання про діяльність ЗУР із вирішення української проблеми у загальноєвропейському контексті, автор, по суті, звів її до справи утворення коронного краю в межах Галичини³⁰.

Важко дати однозначну оцінку праці В.Расевича. Цілковитого схвалення заслуговує розкриття ним відносин між українськими політичними інституціями під час перебування в еміграції у Відні. На відміну від більшості студій описового характеру, історик запропонував глибокий аналіз суперечливих відносин між головними суб'єктами українського політичного процесу. Науково-методологічне значення мають висновки про негативний вплив такої внутрішньої боротьби на стабільність і реалізацію політичного курсу українських національних сил. З іншого боку, сама назва праці не зовсім відповідає змісту, адже насправді автор фактично оминув їх увагою³¹. Для порівняння згадаймо публікації В.Темницького³² й К.Левицького³³, яким властива інша крайність: акцент на показі прагнень і здобутків діяльності майже «витіснив» з'ясування внутрішніх суперечностей.

Невід'ємною складовою національного розвитку українців Галичини, Буковини на початку ХХ ст. була міжпартійна структура – Клуб українських парламентських та сеймових діячів, який у листопаді 1916 р. трансформувався в Українську парламентську репрезентацію (УПР). В історичній літературі докладніше вивчена діяльність цієї інституції наприкінці ХІХ – на початку ХХ ст.³⁴, тоді як за період Першої світової війни вона розглядається переважно у загальному спектрі політичних процесів. Такі підходи не завжди дають чіткі уявлення про цей феномен, тож особливий інтерес викликає спеціальна публікація О.Добржанського, в якій простежуються ідейно-організаційні метаморфози об'єднання українських парламентарів Галичини й Буковини в 1914–1918 рр., динаміка зростання та падіння їх впливів, усебічна суспільна діяльність тощо. При з'ясуванні суперечностей в українському політичному таборі дослідник наголошує на міжособистісних стосунках та напружених взаєминах між галицькими й буковинськими провідниками. Головною причиною того, що депутатський корпус не зміг виконати своєї місії в переломний час історії, автор убачає в його надмірному австрофільстві³⁵.

³⁰ *Ленісевиц П.М.* Загальна українська рада: проблема консолідації національно-демократичних сил (1914–1916 рр.): Дис. ... канд. іст. наук. – Л., 2005. – С.32–52, 77–114, 144–166.

³¹ *Расевич В.* Діяльність українських політичних організацій у Відні під час Першої світової війни // Вісник Львівського університету: Серія історична. – Вип.34. – Л., 1999. – С.317–330.

³² Див. прим.5.

³³ Див. прим.7.

³⁴ *Аркуша О.* Українське представництво в галицькому сеймі (1889–1901): Автореф. дис. ... канд. іст. наук. – Л., 1997. – 28 с.; *Чорновіл І.* Українська фракція крайового сейму 1861–1901 рр.: нарис історії парламентаризму. – Л., 2002. – 288 с.

³⁵ *Добржанський О.* Українські депутати австрійського парламенту та місцевих сеймів у роки Першої світової війни // Перша світова війна та історичні долі народів Центральної та Східної Європи... – С.42–46.

Необхідність поглибленого вивчення досліджуваної проблеми засвідчує і праця В.Дмитрушко. Дослідниця зосередилася на аналізі програмних документів різних партій (хоч поза його межами залишилися інші важливі історіографічні джерела), з одного боку, та національній політиці Відня стосовно українців – з іншого. Загалом погоджуємося з висновком авторки про потребу спеціального вивчення еволюції українського парламентаризму на Галичині за воєнно-революційної доби, зауважуючи, що стосовно періоду ЗУНР ця проблема доволі добре досліджена³⁶.

Інший «вектор» історії українських міжпартійних та політичних інституцій на Галичині представлено у праці О.Кураєва, який показав їх місце і значення в політиці Берліна й Відня в роки Першої світової війни. Дослідник простежує основні напрями діяльності Німеччини восени 1915 – на початку 1916 рр. щодо забезпечення міжнародної підтримки планів українського державотворення, які висувалися ЗУР, УПР, СВУ. У такому контексті особливий інтерес викликає докладне з'ясування маловідомих, але важливих сторінок історії міжнародних відносин (місія П.Рорбаха до Стокгольма; стосунки зі впливовими політичними колами Великобританії тощо), які могли істотно вплинути на позитивне вирішення «українського питання» політичними силами Європи³⁷.

Напрацювання О.Кураєва є черговим свідченням того, що стосунки українського політикуму Галичини з різними міжнародними чинниками – невід'ємна складова українського визвольного руху періоду Першої світової війни. Пов'язаний із нею комплекс питань повинен урахуватися при дослідженні цієї теми. Це дозволить, по-перше, позбутися стереотипу, буцімто український рух «маринувався у власному соку». По-друге, виявлення та врахування справжньої ролі європейських політичних сил у його розвитку відкриває якісно нові перспективи вивчення цього явища.

Свою історіографічну традицію має проблема ставлення російських громадських, політичних, владних чинників до українського національного руху на Наддніпрянщині та Галичині. На сучасному етапі вона рельєфніше проглядається у вивченні політики конституційно-демократичної партії та Державної думи Росії щодо «українського питання». Так, дослідження Л.Щербін і М.Якупова відтворили дискусію, що точилася під час війни у середовищі кадетів із приводу доцільності включати до думських дебатів про утиски української культури в Росії ще й питання переслідування мешканців Галичини. Автори доводять, що кадети визнали та засудили таку практику. Водночас вирішення національного питання вони зводили лише до визнання права на національно-культурне самовизначення українців, рішуче відкидаючи їхні політичні вимоги³⁸. Узагальнивши здобутки попередників, О.Білокінь розкрив ставлення до «українського питання» IV Державної думи: еднання на початку війни думської опозиції з правими колами на основі російського державного патріотизму визначило зміни в її діяльності, що відповідним чином позначилося на характері російського окупаційного режиму на Галичині³⁹. Гадаємо,

³⁶ Дмитрушко В.М. Парламентаризм в Україні другої половини XIX ст. – 1920 р.: історіографія: Автореф. дис. ... канд. іст. наук. – К., 2007. – 20 с.

³⁷ Кураєв О.О. «Українська проблема» у політиці Берліна й Відня у Першій світовій війні (1914–1918). – К., 2006. – 312 с.

³⁸ Щербін Л. «Музика майбутнього» чи «удар в спину»? Українське питання в політиці кадетської фракції в Державній думі Російської імперії (1906–1917 рр.) // Галичина. – 2004. – №10. – С.252–260; Її ж. Конституційно-демократична партія Росії та українське питання (1905–1918 рр.) // Україна соборна. – Вип.2, ч.1. – К., 2005. – С.112–122; Якупов М.Н. Діяльність конституційно-демократичної партії в Україні (1917–1918 рр.): Автореф. дис. ... канд. іст. наук. – К., 1994. – 21 с.

³⁹ Білокінь О.І. Українське питання в Державній думі Російської імперії (1916–1917): Автореф. дис. ... канд. іст. наук. – Х., 2001. – 20 с.

звернення до такої проблематики повинно стати невід'ємною складовою вивчення українського суспільно-політичного життя у краї, позаяк це виявляє нові чинники впливу на його становище й розвиток.

Таким чином, українська історіографія доволі репрезентативна у частині напрацювань щодо висвітлення процесу виникнення та діяльності міжпартійних політичних об'єднань на Східній Галичині в період 1914–1918 рр. Більше того, досить розлогими є праці, які стосуються впливу цих об'єднань на розвиток національних революційних процесів, їх оцінки важливими міжнародними чинниками й суб'єктами міжнародної політики. Із перспективи позитивізму, як моделі історієписання⁴⁰, нагромаджено чималий фактичний матеріал, який знайшов реалізацію в ряді серйозних монографічних студій, окремих статей, дисертаційних дослідженнях.

Водночас на сьогодні, вважаємо, нагальною є потреба переосмислення зібраного матеріалу, у тому числі й аналітичного, щодо його візії з позицій національної історії та історіографії. Причин чимало. Однак виокремимо дві найважливіших.

По-перше, українська історія, переконані, має писатися з позицій національно орієнтованої парадигми. Достатньо довгий час нам писали нашу історію. Ще й сьогодні у шкільних підручниках часто бачимо занадто розлогі виклади про реформи Петра I, перебіг та особливості скасування кріпацтва в Російській імперії, внутріполітичну боротьбу у середовищі проросійських комуністично орієнтованих партій в Україні 1920–1922 рр. Останні по суті творили суспільно-політичні, державницькі, культурні процеси, що входили в орбіту не української, а насамперед – російської революції. А тому відносно першої були контрреволюційними. Деконструкція «неукраїнської» історії України з погляду національної ідентичності не викликає сумнівів і заперечень. Але крім того – і витворення нового конструкту. Так, як це відбувалося в історіографіях національних державах ХХ ст. Базовим підходом у цьому випадку, вважаємо, може бути той, який запропонував Б.Андерсон, що ґрунтується на концепті «уявленої спільноти»⁴¹. Така потреба й вимога не нова. Її актуалізація відбулася на шпальтах «Українського історичного журналу» ще кілька років тому⁴².

По-друге, переконоструювання вимагає й концепт Української революції: як змістового наповнення та потрактування, так і визначення хронологічних меж. Про окремі аспекти цієї проблеми ми вже писали⁴³. Тому головною проблемою у цьому випадку стосовно нашої теми дослідження є потреба означення діяльності національно-політичних об'єднань на Східній Галичині в 1914–1918 рр. не лише як складової різноманітних процесів Першої світової війни, а головно Української революції 1914–1923 рр., точніше – її першого етапу.

⁴⁰ Богдашина О.М. Позитивізм в історичній науці: сучасні образи класичної моделі історієписання // Позитивізм: рефлексії щодо класичної моделі історієписання: Мат. круглого столу, Харків, 29 листопада 2016 р. – Х., 2016. – С.7.

⁴¹ Андерсон Б. Уявлені спільноти: Міркування щодо походження і поширення націоналізму. – К., 2001. – 271 с.

⁴² Касьянов Г.В., Толочко О.П. Національні історії та сучасна історіографія: виклики й небезпеки при написанні нової історії України // Український історичний журнал. – 2012. – №6. – С.4–24.

⁴³ Див. прим.1.

REFERENCES

1. Anderson, B. (2001). *Uivleni spilnoty: Mirkuvannia shchodo pokhodzhennia i poshyrennia natsionalizmu* (2th ed). Kyiv: Krytyka. [in Ukrainian].
2. Arkusha, O. (1997). *Ukrainske predstavnytstvo v halyskomu seimi (1889–1901) (Extended abstract of Candidate's thesis)*. Lviv. [in Ukrainian].
3. Bilokin, O.I. (2001). *Ukrainske pytannia v Derzhavni Dumii Rosiiskoi imperii (1916–1917) (Extended abstract of Candidate's thesis)*. Kharkiv. [in Ukrainian].
4. Bohdashyna, O.M. (2016). *Pozytyvizm v istorychnii nauzi: suchasni obrazy klasychnoi modeli istoriopysannia*. Proceedings of the Conference: *Pozytyvizm: refleksii shchodo klasychnoi modeli istoriopysannia*, 5–13. Kharkiv: Apostrof. [in Ukrainian].
5. Brytskyi, P. (2000). *Stavlennia ukrainskykh politychnykh partii do Pershoi svitovoi viiny*. Proceedings of the International Conference: *Persha svitova viina ta istorychni doli narodiv Tsentralnoi ta Skhidnoi Yevropy*, 128–132. Chernivtsi: Ruta. [in Ukrainian].
6. Chornovil, I. (2002). *Ukrainska fraktsiia kraiovoho seimu 1861–1901 rr.: narys istorii parlamentaryzmu*. Lviv. [in Ukrainian].
7. Dmytrushko, V.M. (2007). *Parlamentaryzm v Ukraini druhoi polovyny XIX st. – 1920 r.: istoriohrafiiia (Extended abstract of Candidate's thesis)*. Kyiv. [in Ukrainian].
8. Dobrzhanskyi, O. (2000). *Ukrainski deputaty avstriiskoho parlamentu ta mistsevykh seimiv u roky Pershoi svitovoi viiny*. Proceedings of the International Conference: *Persha svitova viina ta istorychni doli narodiv Tsentralnoi ta Skhidnoi Yevropy*, 42–46. Chernivtsi: Ruta. [in Ukrainian].
9. Holubets, M. (1993). *Velyka istoriia Ukrainy*, 2. Kyiv: Hlobus. [in Ukrainian].
10. Hrytsak, Ya. (1996). *Narys istorii Ukrainy: Formuvannia modernoi ukrainskoi natsii XIX–XX st.* Kyiv: Heneza. [in Ukrainian].
11. Hunchak, T. (1993). *Ukraina: persha polovyna XX st.: narys politychnoi istorii*. Kyiv: Lybid. [in Ukrainian].
12. Kasianov, H.V. & Tolochko, O.P. (2012). *Natsionalni istorii ta suchasna istoriohrafiiia: vykyky i nebezpeky pry napyssanni novoi istorii Ukrainy*. *Ukrainskyi istorychnyi zhurnal – Ukrainian Historical Journal*, 6, 4–24. [in Ukrainian].
13. Kompaniiets, I.I. (1960). *Stanovyshche i borotba trudiashchykh mas Halychyny, Bukovyny i Zakarpattia na pochatku XX st. (1900–1919 rr.)*. Kyiv: Vyd-vo AN URSSR. [in Ukrainian].
14. Kondratiuk, K. (1993). *Narys istorii ukrainskoho natsionalno-vyzvolnoho rukhu XIX st.* Ternopil. [in Ukrainian].
15. Kornat, M. (2019). *Vid viiny mizh imperiiami do heopolitychnoi revoliutsii u Tsentralno-Skhidni Yevropi*. *Ukrainskyi istorychnyi zhurnal – Ukrainian Historical Journal*, 2, 172–188. [in Ukrainian].
16. Kotsur, A. & Biletskyi, B. (2000). *Ukrainska ideia v roky Pershoi svitovoi viiny*. Proceedings of the International Conference: *Persha svitova viina ta istorychni doli narodiv Tsentralnoi ta Skhidnoi Yevropy*, 110–112. Chernivtsi: Ruta. [in Ukrainian].
17. Kovalchuk, V.B. (1996). *Ideia derzhavnosti ta natsionalnoi nezalezhnosti u diialnosti ukrainskykh partii Skhidnoi Halychyny kintsia XIX – pochatku XX st. (istoryko-politohichnyi aspekt) (Extended abstract of Candidate's thesis)*. Lviv. [in Ukrainian].
18. Kuhutiak, M. (1993). *Halychyna: storinky istorii: narys suspilno-politychnoho rukhu (XIX st. – 1939)*. Ivano-Frankivsk. [in Ukrainian].
19. Kuraiev, O.O. (2006). *„Ukrainska problema“ u politytsii Berlina y Vidnia u Pershii svitovii viini (1914–1918)*. Kyiv. [in Ukrainian].
20. Lepisevych, P.M. (2005). *Zahalna Ukrainska Rada: problema konsolidatsii natsionalno-demokratychnykh syl (1914–1916 rr.) (Candidate's thesis)*. Lviv. [in Ukrainian].
21. Lysenko, O. (2002). *Vplyv Pershoi svitovoi na khid modernizatsii ukrainskoi natsii*. *Problemy istorii Ukrainy XIX – pochatku XX st.*, 4, 12–22. [in Ukrainian].
22. Malyk, Ya. (1993). *Politychni partii v borotbi za derzhavnist na zakhidnoukrainskykh zemliakh u 1917–1919 rr.* Proceedings of the Conference: *Ukrainska derzhavnist: istoriia i suchasnist*, 224–227. Kyiv. [in Ukrainian].
23. Mirchuk, P. (1967). *Ukrainska derzhavnist 1917–1920*. Philadelphia. [in Ukrainian].
24. Mykhalskyi, I.S. (1995). *Ukrainskyi natsionalno-vyzvolnyi rukh i rozvytok idei ukrainskoi derzhavnosti v roky Pershoi svitovoi viiny (1914 – liutyi 1917 rr) (Extended abstract of Candidate's thesis)*. Kyiv. [in Ukrainian].
25. Osechynskyi, V. (1954). *Halychyna pid hnitom Avstro-Uhorschchyny v epokhu imperializmu*. Lviv. [in Ukrainian].
26. Pater, I. (2000). *Soiuz vyzvolennia Ukrainy*. Lviv. [in Ukrainian].
27. Pater, I. (2000). *Zahalna Ukrainska Rada: problema konsolidatsii natsionalno-demokratychnykh syl*. *Ukraina: kulturna spadshchyna, natsionalna svidomist, derzhavnist: Zb. na poshanu profesora Yuriiia Slyvky*, 7, 256–259. Lviv. [in Ukrainian].
28. Rasevych, V. (1999). *Diialnist ukrainskykh politychnykh orhanizatsii u Vidni pid chas Pershoi svitovoi viiny*. *Visnyk Lvivskoho universytetu: Seriiia istorychna*, 34, 317–330. [in Ukrainian].
29. Reient, O. & Velykochyi, V. (2018). *Natsionalno-demokratychna revoliutsiia na zakhidnoukrainskykh zemliakh 1914–1923: do problemy kontseptu*. *Kraieznavstvo*, 3, 40–50. [in Ukrainian].
30. Reient, O. & Velykochyi, V. (2019). *Derzhavotvorchi protsesy na zakhidnoukrainskykh zemliakh kriz pryzmu natsionalno-demokratychnoi revoliutsii 1914–1923 rr.* *Ukrainskyi istorychnyi zhurnal – Ukrainian Historical Journal*, 1, 166–180. [in Ukrainian].
31. Reient, O.P. & Yanyshyn, B.M. (2004). *Ukraina v period Pershoi svitovoi viiny: istoriohrafichni analiz*. *Ukrainskyi istorychnyi zhurnal – Ukrainian Historical Journal*, 4, 3–37. [in Ukrainian].
32. Sarbei, V.H. (1999). *Natsionalne vidrodzhennia Ukrainy*. Kyiv: Alternatyvy. [in Ukrainian].
33. Sarbei, V.H. (Ed.). (1994). *Narys z istorii ukrainskoho natsionalnoho rukhu*. Kyiv. [in Ukrainian].
34. Shcherbin, L. (2004). *„Muzyka maibutnoho“ chy „udar v spynu“? Ukrainske pytannia v politytsi kadetskoi fraktsii u Derzhavni dumi Rosiiskoi imperii (1906–1917 rr.)*. *Halychyna*, 10, 252–260. [in Ukrainian].
35. Shcherbin, L. (2005). *Konstyututsiino-demokratychna partiia Rosii ta ukrainske pytannia (1905–1918 rr.)*. *Ukraina soborna*, 2, 1, 112–122. Kyiv. [in Ukrainian].

36. Sliusarenko, O.H., Husiev, V.I., Lytvyn, V.M. et al. (2002). *Novitnia istoriia Ukrainy (1900–2000)* (2th ed.). Kyiv: Vyshcha shkola. [in Ukrainian].
37. Vasiuta, I.K. (2001). Natsionalno-vyzvolnyi rukh u Zakhidnii Ukraini (1918–1939 rr.). *Ukrainskyi istorychnyi zhurnal – Ukrainian Historical Journal*, 5, 22–42. [in Ukrainian].
38. Velykochy, V. (2014). *Velyka skhidnoevropeiska revoliutsiia, Persha svitova viina i Halychyna (Ukrainska istoriohrafiiia sus-pilno-politychnykh protsesiv: Bibliohrafiiia)*. Ivano-Frankivsk. [in Ukrainian].
39. Velykochy, V. (2018). Natsionalno-demokratychna revoliutsiia na zakhidnoukrainskykh zemliakh (1914–1923 rr.): do problemy khronolohii. *Karpatskyi krai, 1-2 (10-11)*, 18–30. [in Ukrainian].
40. Volkovynskyi, V.M. (2004). Boiovi dii na ukrainskykh zemliakh u roky Pershoi svitovoi viiny. *Ukrainskyi istorychnyi zhurnal – Ukrainian Historical Journal*, 4, 38–58. [in Ukrainian].
41. Yakupov, M.N. (1994). *Diiialnist konstytutsiino-demokratychnoi partii v Ukraini (1917–1918 rr.) [Extended abstract of Candidate's thesis]*. Kyiv. [in Ukrainian].

Oleksandr Reient

Doctor of Historical Sciences (Dr. Hab. in History), Professor,
Corresponding Member of NAS of Ukraine,
Head of Department of History of Ukraine of the 19 – Early 20 Centuries,
Deputy Director for Scientific Work,
Institute of History of Ukraine NAS of Ukraine
(Kyiv, Ukraine), Reent.O.P@nas.gov.ua
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-5141-7445>

Volodymyr Velykochy

Doctor of Historical Sciences (Dr. Hab. in History), Professor,
Professor at Department of Historiography and Source Studies,
Dean of the Faculty of Tourism,
V.Stefanyk Precarpathian National University
(Ivano-Frankivsk, Ukraine), volodymyr.velykochy@pnu.tdu.ua
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-6926-1474>

Activities of National Inter-Party Political Associations of Eastern Halychyna as the First Stage of the Ukrainian Revolution 1914–1923: Historiographical Concepts

Abstract. The purpose of the research is to analyze and summarize major trends covering and review of national inter-political association of Eastern Halychyna during the 1914–1917 biennium. Ukrainian historiography. Authors outline the updated paradigm for considering this process as the first stage of the Ukrainian Revolution of 1914–1923. **The methodology of work** is a set of scientific principles, general scientific and special historical, historiographic methods. Interdisciplinary and integrated approaches are also used to the historical and historiographical discourse around the problem of vision of the main tasks, place, role, activity, significance of national inter-party political associations of Eastern Halychyna in the mentioned chronotope. **Scientific novelty.** The article emphasizes on the need to revise the approach to the problem as one that was only a component of socio-political processes in the region during the World War I. It introduces the thesis about the need to revise the chronological framework of the Ukrainian Revolution as part of the Great East European Revolution or the Geopolitical Revolution in East Central Europe during 1914–1923. This raises the need to formulate a new historiographical concept of the Ukrainian Revolution during 1914–1923. **Conclusions.** The article is argued about the need to create a new construct of national history of Ukrainian Revolution in the early twentieth century, and not one that emerged and was a continuation of the Russian Revolution 1917–1921. Within the framework of this construct, the activities of political associations in Eastern Halychyna should be considered as one of the components of socio-political processes during the first stage of the Ukrainian Revolution 1914–1923. So raise the problem of the need to formulate a new concept of historiography Ukrainian Revolution 1914–1923 and the creation of a new historiographical paradigm consideration.

Keywords: historiographical concept, Ukrainian Revolution 1914–1923, inter-party political associations, Eastern Halychyna.